

Anaximandros

Ἄναξίμανδρος

Testimonia DK 12 A, C

Překlad a revize textu je jedním z výstupů předsokratovského semináře na Katedře filosofie a dějin přírodních věd PřF UK – Vojtěch Hladký, Zdeněk Kratochvíl, Radim Kočandrlé – a je součástí projektu *Raná řecká filosofie a přírodověda*, GAČR 401/07/0516.

A 1 = Diogenés Laertios, *Vitae philosophorum* II,1–2 Marcovich

(1) Ἄναξίμανδρος Πραξιάδου Μιλήσιος. οὗτος ἔφασκεν ἀρχὴν καὶ στοιχεῖον τὸ ἄπειρον, οὐ διορίζων ἀέρα ἢ ὕδωρ ἢ ἄλλο τι. καὶ τὰ μὲν μέρη μεταβάλλειν, τὸ δὲ πᾶν ἀμετάβλητον εἶναι. μέσῃν τε τὴν γῆν κείσθαι κέντρον τάξιν ἐπέχουσιν, οὐσαν σφαιροειδῆ τὴν τε σελήνην ψευδοφαῖν καὶ ἀπὸ ἡλίου φωτίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὸν ἥλιον οὐκ ἐλάττονα τῆς γῆς καὶ καθαρώτατον πῦρ.

εὗρεν δὲ καὶ γνώμονα πρῶτος καὶ ἔστησεν ἐπὶ τῶν σκιοθήρων ἐν Λακεδαίμονι, καθὰ φησι Φαβωρίνος ἐν Παντοδαπῇ ἱστορίᾳ (fr. 27; FHG III,581), τροπὰς τε καὶ ἰσημερίας σημαίνοντα καὶ ὠροσκοπεῖα κατεσκεύασε.

(2) καὶ γῆς καὶ θαλάσσης περίμετρον πρῶτος ἔγραψεν, ἀλλὰ καὶ σφαῖραν κατεσκεύασε.

τῶν δὲ ἀρεσκόντων αὐτῷ πεποίηται κεφαλαιώδη τὴν ἔκθεσιν, ἣν που περιέτυχεν καὶ Ἀπολλόδωρος ὁ Ἀθηναῖος· ὃς καὶ φησιν αὐτὸν ἐν τοῖς Χρονικοῖς (F GrHist. 244 F 29; II, 1028) τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς πεντηκοστῆς ὀγδότης Ὀλυμπιάδος ἐτῶν εἶναι ἐξήκοντα τεττάρων καὶ μετ' ὀλίγον τελευτήσαι. {ἀκμάσαντά πη μάλιστα κατὰ Πολυκράτη τὸν Σάμου τύραννον.}

τούτου φασὶν αἰδοντος καταγελάσαι τὰ παιδάρια, τὸν δὲ μαθόντα φάναι ἄβελτιον οὐκ ἡμῖν ἀιστέον διὰ τὰ παιδάρια'.

γένετο δὲ καὶ ἄλλος Ἄναξίμανδρος ἱστορικὸς καὶ αὐτὸς Μιλήσιος τῇ Ἰάδι γεγραφώς (58 C 6).

Viz Diogenés Laertios, *Vitae philosophorum* I,13:

Φιλοσοφίας δὲ δύο γεγονάσιν ἀρχαί, ἣ τε ἀπὸ Ἄναξιμάνδρου καὶ ἡ ἀπὸ Πυθαγόρου· τοῦ μὲν Θαλοῦ διακηκότος, Πυθαγόρου δὲ Φερεκύδης καθηγήσατο.

Anaximandros, verze 19. 5. 2011

καὶ ἐκαλεῖτο ἢ μὲν Ἴωνική, ὅτι Θαλῆς Ἴων ὢν, Μιλήσιος γάρ, καθηγήσατο Ἄναξιμάνδρου· ἢ δὲ Ἰταλική ἀπὸ Πυθαγόρου, ὅτι τὰ πλεῖστα κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἐφιλοσόφησεν.

Viz také Diogenés Laertios, *Vitae philosophorum* I,122:

καὶ πρῶτόν γε ἀρκτέον ἀπὸ τῆς Ἴωνικῆς φιλοσοφίας, ἧς καθηγήσατο Θαλῆς, οὗ διήκουσεν Ἄναξιμάνδρος.

A 2 = *Sída*, s. v. Anaximandros = Alfa 1986,1–6

Ἄναξιμάνδρος Πραξιάδου Μιλήσιος φιλόσοφος συγγενῆς καὶ μαθητῆς καὶ διάδοχος Θαλήτος. πρῶτος δὲ ἰσημεριαν εὗρε καὶ τροπὰς καὶ ὠρολογεῖα, καὶ τὴν γῆν ἐν μεσαιτάτῳ κεῖσθαι. γνώμονά τε εἰσήγαγε καὶ ὅλως γεωμετρίας ὑποτύπωσιν ἔδειξεν. ἔγραψε Περὶ φύσεως, Γῆς περίοδον καὶ Περὶ τῶν ἀπλανῶν καὶ Σφαιραίων καὶ ἄλλα τινά.

A 3 = Ailiános, *Varia historia* III,17

καὶ Ἄναξιμάνδρος δὲ ἠγήσατο τῆς ἐς Ἀπολλωνίαν ἐκ Μιλήτου ἀποικίας.

A 4 = Eusebios, *Praeparatio evangelica* X,14,11

Θαλοῦ δὲ γίνεται ἀκουστῆς Ἄναξιμάνδρος, Πραξιάδου μὲν παῖς, γένος δὲ καὶ αὐτὸς Μιλήσιος. οὗτος πρῶτος γνώμονας κατεσκεύασε πρὸς διάγνωσιν τροπῶν τε ἡλίου καὶ χρόνων καὶ ὠρῶν καὶ ἰσημερίας.

Viz Hérodotos, *Historiae* II,109:

πόλον μὲν γάρ καὶ γνώμονα καὶ τὰ δωδέκα μέρη τῆς ἡμέρης παρὰ Βαβυλωνίων ἔμαθον οἱ Ἕλληνες.

A 5 = Plinius, *Naturalis historia* II,31

Anaximandros, verze 19. 5. 2011

obliquitatem eius [zodiaci] intellexisse, hoc est rerum foris aperuisse, Anaximander Milesius traditur primus olympiade quinquagesima octava, signa deinde in eo Cleostratus, et prima arietis ac sagittari (6 B 2), sphaeram ipsam ante multo Atlas.

A 5a = Cicero, *De divinatione* I,50,112

ab Anaximandro physico moniti Lacedaemonii sunt, ut urbem et tecta linquerent armatique in agro excubarent, quod terrae motus instaret, tum cum et urbs tota corruit et monte Taygeto extrema montis quasi puppis avolsa est.

A 6 /1 = Agathémeros, *Geographiae informatio* I,1

Ἀναξίμανδρος ὁ Μιλήσιος ἀκουστής Θαλέω πρῶτος ἐτόλμησε τὴν οἰκουμένην ἐν πίνακι γράψαι μεθ' ὃν Ἐκαταῖος ὁ Μιλήσιος ἀνήρ πολυπλανῆς διηκρίβωσεν, ὥστε θαυμασθῆναι τὸ πρᾶγμα.

A 6 /2 = Strabón, *Geographica* I,1,11; p. 7 Casaubon

... τοὺς πρῶτους μεθ' Ὅμηρον δύο φησὶν Ἐρατοσθένης, Ἀναξίμανδρόν τε Θαλοῦ γεγονότα γνώριμον καὶ πολίτην καὶ Ἐκαταῖον τὸν Μιλήσιον τὸν μὲν οὖν ἐκδοῦναι πρῶτον γεωγραφικὸν πίνακα, τὸν δὲ Ἐκαταῖον καταλιπεῖν γράμμα πιστούμενον ἐκείνου εἶναι ἐκ τῆς ἄλλης αὐτοῦ γραφῆς.

Viz Hérodotos, *Historiae* IV,36:

Γελῶ δὲ ὀρέων γῆς περιόδους γράψαντας πολλοὺς ἤδη καὶ οὐδένα νόον ἐχόντως ἐξηγησάμενον, οἱ Ὠκεανόν τε ῥέοντα γράφουσι πέριξ τὴν γῆν, ἐοῦσαν κυκλοτερέα ὡς ἀπὸ τόρνου, καὶ τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιεῦνται ἴσην.

A 7 = Themistios, *Oratio* 36; 317c

ἐθάρρησε πρῶτος ὧν ἴσμεν Ἑλλήνων λόγον ἐξενεγκεῖν περὶ φύσεως συγγεγραμμένον.

A 8 = Diogenés Laertios, *Vitae philosophorum* VIII,70

Διόδωρος δ' ὁ Ἐφέσιος περὶ Ἀναξίμανδρου γράφων φησὶν, ὅτι τοῦτον ἐζηλώκει τραγικὸν ἀσκῶν τύφον καὶ σεμνήν ἀναλαβῶν ἐσθῆτα.

A 9/1 = Simplikios, *In Physica* 24,13

τῶν δὲ ἐν καὶ κινούμενον καὶ ἄπειρον λεγόντων Ἀναξίμανδρος μὲν Πραξιάδου Μιλήσιος Θαλοῦ γενόμενος διάδοχος καὶ μαθητῆς ἀρχὴν τε καὶ στοιχεῖον εἶρηκε τῶν ὄντων τὸ ἄπειρον, πρῶτος τοῦτο τοῦνομα κομίσας τῆς ἀρχῆς. λέγει δ' αὐτὴν μήτε ὕδωρ μήτε ἄλλο τι τῶν καλουμένων εἶναι στοιχείων, ἀλλ' ἑτέραν τινὰ φύσιν ἄπειρον, ἐξ ἧς ἅπαντας γίνεσθαι τοὺς οὐρανοὺς καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς κόσμους· (B 1:) ἐξ ὧν δὲ ἡ γένεσις ἐστὶ τοῖς οὐσι, καὶ τὴν φθορὰν εἰς ταῦτα γίνεσθαι κατὰ τὸ χρεῶν διδόναι γὰρ αὐτὰ δίκην καὶ τίσιν ἀλλήλοις τῆς ἀδικίας κατὰ τὴν τοῦ χρόνου τάξιν, ποιητικωτέροις οὕτως ὀνόμασιν αὐτὰ λέγων.

δηλον δὲ ὅτι τὴν εἰς ἀλληλα μεταβολὴν τῶν τεττάρων στοιχείων οὗτος θεασάμενος οὐκ ἤξιωσεν ἐν τι τούτων ὑποκείμενον ποιῆσαι, ἀλλὰ τι ἄλλο παρὰ ταῦτα· οὗτος δὲ οὐκ ἀλλοιούμενου τοῦ στοιχείου τὴν γένεσιν ποιεῖ, ἀλλ' ἀποκρινόμενων τῶν ἐναντίων διὰ τῆς αἰδίου κινήσεως. διὸ καὶ τοῖς περὶ Ἀναξαγόραν τοῦτον ὁ Ἀριστοτέλης συνέταξεν.

A 9/2 = Simplikios, *In Physica* 150,22–24

ἐνούσας γὰρ τὰς ἐναντιότητας ἐν τῷ ὑποκειμένῳ, ἀπειρῶ ὄντι σώματι, ἐκκρίνεσθαι φησὶν Ἀναξίμανδρος, πρῶτος αὐτὸς ἀρχὴν ὀνομάσας τὸ ὑποκείμενον. ἐναντιότητες δὲ εἰσι θερμὸν ψυχρὸν ξηρὸν ὑγρὸν καὶ τὰ ἄλλα.

A 9/3 = Aristotelés, *In Physica* I,4; 187a20 (viz A 16/2)

οἱ δ' ἐκ τοῦ ἐνὸς ἐνούσας τὰς ἐναντιότητας ἐκκρίνεσθαι, ὥσπερ Ἀναξίμανδρός φησι καὶ ὅσοι δ' ἐν καὶ πολλά φασιν εἶναι, ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς καὶ Ἀναξαγόρας· ἐκ τοῦ μείγματος γὰρ καὶ οὗτοι ἐκκρίνουσι τὰ ἄλλα.

A 9a = Simplikios, *In Physica* 154,14

καὶ Θεόφραστος δὲ τὸν Ἀναξαγόραν εἰς τὸν Ἀναξίμανδρον συνωθῶν καὶ οὕτως ἐκλαμβάνει τὰ ὑπὸ Ἀναξαγόρου λεγόμενα, ὡς δύνασθαι μίαν αὐτὸν φύσιν λέγειν τὸ ὑποκείμενον· γράφει δὲ οὕτως ἐν τῇ Φυσικῇ ἱστορίαι·

οὕτω μὲν οὖν λαμβανόντων δόξειεν ἂν ποιεῖν τὰς μὲν ὑλικὰς ἀρχὰς ἀπείρους, ὥσπερ εἴρηται, τὴν δὲ τῆς κινήσεως καὶ τῆς γενέσεως αἰτίαν μίαν. εἰ δέ τις τὴν μίξιν τῶν ἀπάντων ὑπολάβοι μίαν εἶναι φύσιν ἀόριστον καὶ κατ' εἶδος καὶ κατὰ μέγεθος, ὅπερ ἂν δόξειε βούλεσθαι λέγειν, συμβαίνει δύο τὰς ἀρχὰς αὐτῶι λέγειν τὴν τε τοῦ ἀπείρου φύσιν καὶ τὸν νοῦν, ὥστε πάντως φαίνεται τὰ σωματικὰ στοιχεῖα παραπλησίως ποιῶν Ἀναξίμανδρωι·

Cfr. Simplicios, In Physica 27,11-23 = část Anaxagorás A 41 (týž citát Theofrasta na jiném místě u Simplikia).

A 10 = Pseudo-Plútarchos, *Stromata* 2, fr. 179.9–30 Sandbach, v: Eusebios, *Paeparatio evangelica* I,8,1–2

Θάλητα πρῶτον πάντων φασὶν ἀρχὴν τῶν ὄλων ὑποστήσασθαι τὸ ὕδωρ· ἐξ αὐτοῦ γὰρ εἶναι τὰ πάντα καὶ εἰς αὐτὸ χωρεῖν.

μεθ' ὃν Ἀναξίμανδρον Θάλητος ἑταῖρον γενόμενον τὸ ἀπειρον φάναι τὴν πᾶσαν αἰτίαν ἔχειν τῆς τοῦ παντὸς γενέσεώς τε καὶ φθορᾶς, ἐξ οὗ δὴ φησι τοὺς τε οὐρανοὺς ἀποκεκρίσθαι καὶ καθόλου τοὺς ἅπαντας ἀπείρους ὄντας κόσμους.

ἀπεφήνατο δὲ τὴν φθορὰν γίνεσθαι καὶ πολὺ πρότερον τὴν γένεσιν ἐξ ἀπείρου αἰῶνος ἀνακυκλουμένων πάντων αὐτῶν.

ὑπάρχειν δὲ φησι τῶι μὲν σχήματι τὴν γῆν κυλινδροειδῆ, ἔχειν δὲ τοσοῦτον βάθος ὅσον ἂν εἴη τρίτον πρὸς τὸ πλάτος.

φησι δὲ τὸ ἐκ τοῦ αἰδίου γόνιμον θερμοῦ τε καὶ ψυχροῦ κατὰ τὴν γένεσιν τοῦδε τοῦ κόσμου ἀποκριθῆναι καὶ τινα ἐκ τούτου φλογὸς σφαιραν περιφυῆναι τῶι περὶ τὴν γῆν ἀέρι ὡς τῶι δένδρωι φλοιόν·

ἦστινος ἀπορραγείσης καὶ εἰς τινὰς ἀποκλεισθείσης κύκλους ὑποστῆναι τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας.

ἔτι φησίν, ὅτι κατ' ἀρχὰς ἐξ ἄλλοειδῶν ζώων ὁ ἄνθρωπος ἐγεννήθη, ἐκ τοῦ τὰ μὲν ἄλλα δι' ἑαυτῶν ταχὺ νέμεσθαι, μόνον δὲ τὸν ἄνθρωπον πολυχρονίου δεῖσθαι τιθηνήσεως· διὸ καὶ κατ' ἀρχὰς οὐκ ἂν ποτε τοιοῦτον ὄντα διασωθῆναι. ἂν ποτε τοιοῦτον ὄντα διασωθῆναι.

ταῦτα μὲν οὖν ὁ Ἄναξιμανδρος.

A 11 = Hippolytos, *Refutatio* I,6,1–7 Marcovich

(1) Θαλοῦ τοίνυν Ἄναξιμανδρος γίνεται ἀκροατής. Ἄναξιμανδρος Πραξιάδου Μιλήσιος·

οὗτος ἀρχὴν ἔφη τῶν ὄντων φύσιν τινὰ τοῦ ἀπείρου, ἐξ ἧς γίνεσθαι τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὸν ἐν αὐτοῖς κόσμους. ταύτην δ' (B 2) αἰδίων εἶναι καὶ ἀγήρω, ἣν καὶ πάντα περιέχειν τοὺς κόσμους.

λέγει δὲ [καὶ] χρόνον ὡς ὠρισμένης τῆς γενέσεως τοῖς οὐσι καὶ τῆς φθορᾶς.

(2) οὗτος μὲν οὖν ἀρχὴν καὶ στοιχεῖον εἴρηκεν τῶν ὄντων τὸ ἄπειρον, πρῶτος τοῦνομα καλέσας τῆς ἀρχῆς. πρὸς δὲ τούτῳ κίνησιν αἰδίων εἶναι, ἐν ἧι συμβαίνειν γίνεσθαι τοὺς οὐρανοὺς.

(3) τὴν δὲ γῆν εἶναι μετέωρον ὑπὸ μηδενὸς κρατουμένην, μένουσαν [δὲ] διὰ τὴν ὁμοίαν πάντων ἀπόστασιν. τὸ δὲ σχῆμα αὐτῆς γυρὸν, στρογγύλον, κίονι λίθῳ παραπλήσιον· τῶν δὲ ἐπιπέδων ὧι μὲν ἐπιβεβήκαμεν, ὃ δὲ ἀντίθετον ὑπάρχει.

(4) τὰ δὲ ἄστρα γίνεσθαι κύκλον πυρός, ἀποκριθέντα [ἐκ] τοῦ κατὰ τὸν κόσμον πυρός, περιληφθέντα δ' ὑπὸ ἀέρος. ἐκπνοὰς δ' ὑπάρξαι, πόρους τινὰς αὐλώδεις, καθ' οὓς φαίνεται τὰ ἄστρα· διὸ καὶ ἐπιφρασσομένων τῶν ἐκπνοῶν τὰς ἐκλείψεις γίνεσθαι.

(5) τὴν δὲ σελήνην ποτὲ μὲν πληρουμένην φαίνεσθαι, ποτὲ δὲ μειουμένην κατὰ τὴν τῶν πόρων ἐπίφραξιν ἢ ἀνοιξιν.

εἶναι δὲ τὸν κύκλον τοῦ ἡλίου ἑπτακαίκοσαπλασίονα [τῆς γῆς] †...† τῆς σελήνης, καὶ ἀνωτάτῳ μὲν εἶναι τὸν ἡλίον, †...† κατωτάτῳ δὲ τοὺς τῶν ἀπλανῶν †...† ἀστέρων κύκλους·

(6) τὰ δὲ ζῶια γίνεσθαι [ἐξ ὑγροῦ] ἐξατμιζομένου ὑπὸ τοῦ ἡλίου.
τὸν δὲ ἄνθρωπον ἐτέρωι ζῶιω γεγονέναι, τουτέστιν ἰχθύι, παραπλήσιον κατ'
ἀρχάς.

(7) ἀνέμους δὲ γίνεσθαι τῶν λεπτοτάτων ἀτμῶν [ἐκ] τοῦ ἀέρος ἀποκρिनόμενων καὶ
ὅταν ἀθροισθῶσι κινουμένων·
ὑετοὺς δὲ ἐκ [τῆς ἀτμίδος] τῆς ἐκ γῆς ὑφ' ἡλίον ἀναδιδομένης·
ἀστραπὰς δέ, ὅταν ἄνεμος ἐκπίπτων διιστᾶι τὰς νεφέλας.
οὗτος ἐγένετο κατὰ ἔτος τρίτον τῆς τεσσαρακοστῆς δευτέρας Ὀλυμπιάδος.

Viz Anaximandros Fr. 25 Mansfeld = *Turba philosophorum* 110,15 Ruska.

A 12 = Hermiás, *Irrisio gentillium philosophorum* 10 Hanson

ὁ πολίτης αὐτοῦ Ἄναξιμανδρος τοῦ ὑγροῦ πρεσβυτέραν ἀρχὴν εἶναι λέγει τὴν
αἰδίων κίνησιν καὶ ταύτηι τὰ μὲν γεννᾶσθαι τὰ δὲ φθείρεσθαι.

A 13 = Cicero, *Academica priora* II,37,118

is enim infinitatem naturae dixit esse, e qua omnia gignerentur.

Viz Pseudo-Aristotelés, *De Melisso, Xenophane, Gorgia* 2,10; 975b21–27 = Melissos A 5:
ἔτι οὐδὲν κωλύει μίαν τινὰ οὐσίαν τὸ πᾶν μορφήν, ὡς καὶ ὁ Ἄναξιμανδρος καὶ ὁ
Ἄναξιμένης λέγουσιν, ὁ μὲν ὕδωρ εἶναι φάμενος τὸ πᾶν, ὁ δὲ, ὁ Ἄναξιμένης, ἀέρα,
καὶ ὅσοι ἄλλοι οὕτως εἶναι τὸ πᾶν ἐν ἡξιώκασιν. τοῦτο ἤδη σχήμασί τε καὶ πλήθει
καὶ ὀλιγότητι, καὶ τῷ μανὸν ἢ πυκνὸν γίνεσθαι, πολλὰ καὶ ἄπειρα ὄντα τε καὶ
γιγνόμενα ἀπεργάζεται τὸ ὅλον.

A 14/1 = Áetios I,3,3 Diels-Kranz

Ἄναξιμανδρος δὲ Πραξιάδου Μιλήσιός φησι τῶν ὄντων ἀρχὴν εἶναι τὸ ἄπειρον· ἐκ
γὰρ τούτου πάντα γίνεσθαι καὶ εἰς τοῦτο πάντα φθείρεσθαι. διὸ καὶ γεννᾶσθαι

ἀπειρούς κόσμους καὶ πάλιν φθείρεσθαι εἰς τὸ ἐξ οὗ γίνεσθαι. λέγει γοῦν διότι ἀπέραντόν ἐστιν, ἵνα μηδὲν ἐλλείπηι ἢ γένεσις ἢ ὑφισταμένη. ἀμαρτάνει δὲ οὗτος μὴ λέγων τί ἐστι τὸ ἄπειρον, πότερον ἀήρ ἐστιν ἢ ὕδωρ ἢ γῆ ἢ ἄλλα τινὰ σώματα. ἀμαρτάνει οὖν τὴν μὲν ὕλην ἀποφαινόμενος, τὸ δὲ ποιοῦν αἴτιον ἀναιρῶν. τὸ γὰρ ἄπειρον οὐδὲν ἄλλο ἢ ὕλη ἐστίν· οὐ δύναται δὲ ἡ ὕλη εἶναι ἐνεργεία, ἐὰν μὴ τὸ ποιοῦν ὑποκείται.

A 14 /2 = Aristotelés, *Physica* III,7; 207b35

ὡς ὕλη τὸ ἄπειρόν ἐστιν αἴτιον, καὶ ὅτι τὸ μὲν εἶναι αὐτῶι στέρησις, τὸ δὲ καθ' αὐτὸ ὑποκείμενον τὸ συνεχὲς καὶ αἰσθητόν. φαίνονται δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ὡς ὕληι χρώμενοι τῶι ἀπειρῶι· διὸ καὶ ἄτοπον τὸ περιέχειν ποιεῖν αὐτὸ ἄλλὰ μὴ περιεχόμενον.

A 14 /3 = Aristotelés, *Physica* III,8; 208a8

οὔτε γὰρ ἵνα ἢ γένεσις μὴ ἐπιλείπηι, ἀναγκαῖον ἐνεργεῖαι ἄπειρον εἶναι σῶμα αἰσθητόν. ἐνδέχεται γὰρ τὴν θατέρου φθορὰν θατέρου εἶναι γένεσιν, πεπερασμένου ὄντος τοῦ παντός.

A 15 = Aristotelés, *Physica* III,4; 203b6

ἅπαντα γὰρ ἢ ἀρχὴ ἢ ἐξ ἀρχῆς, τοῦ δὲ ἀπειροῦ οὐκ ἐστὶν ἀρχή· εἴη γὰρ ἂν αὐτοῦ πέρας. ἔτι δὲ καὶ ἀγέννητον καὶ ἀφθαρτον ὡς ἀρχὴ τις οὔσα· τό τε γὰρ γενόμενον ἀνάγκη τέλος λαβεῖν, καὶ τελευτὴ πάσης ἐστὶ φθορᾶς. διὸ καθάπερ λέγομεν, οὐ ταύτης ἀρχή, ἀλλ' αὕτη τῶν ἄλλων εἶναι δοκεῖ καὶ περιέχειν ἅπαντα καὶ πάντα κυβερνᾶν, ὡς φασιν ὅσοι μὴ ποιοῦσι παρὰ τὸ ἄπειρον ἄλλας αἰτίας οἷον νοῦν ἢ φιλίαν. καὶ τοῦτ' εἶναι τὸ θεῖον· (B 3) ἀθάνατον γὰρ καὶ ἀνώλεθρον, ὡς φησὶν ὁ Αναξίμανδρος καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν φυσιολόγων.

τοῦ δ' εἶναι τι ἄπειρον ἢ πίστις ἐκ πέντε μάλιστα ἂν συμβαίνοι σκοποῦσιν, ἐκ τε τοῦ χρόνου (οὗτος γὰρ ἄπειρος) καὶ ἐκ τῆς ἐν τοῖς μεγέθεσι διαίρεσως (χρῶνται γὰρ οἱ μαθηματικοὶ τῶι ἀπειρῶι), ἔτι τῶι οὕτως ἂν μόνως μὴ ὑπολείπειν γένεσιν καὶ φθορὰν, εἰ ἄπειρον εἴη ὅθεν ἀφαιρεῖται τὸ γιγνόμενον.

ἔτι τῶι τὸ πεπερασμένον ἀεὶ πρὸς τι περαίνειν, ὥστε ἀνάγκη μηδὲν εἶναι πέρας, εἰ ἀεὶ περαίνειν ἀνάγκη ἕτερον πρὸς ἕτερον.

μάλιστα δὲ καὶ κυριώτατον, ὃ τὴν κοινὴν ποιεῖ ἀπορίαν πᾶσιν· διὰ γὰρ τὸ ἐν τῇ νοήσει μὴ ὑπολείπειν καὶ ὁ ἀριθμὸς δοκεῖ ἄπειρος εἶναι καὶ τὰ μαθηματικὰ μεγέθη καὶ τὸ ἔξω τοῦ οὐρανοῦ· ἀπείρου δ' ὄντος τοῦ ἔξω, καὶ σῶμα ἄπειρον εἶναι δοκεῖ καὶ κόσμοι.

Viz Aristotelés, *Physica* III,4; 203a16:

οἱ δὲ περὶ φύσεως πάντες [ἀεὶ] ὑποτιθέασιν ἕτεραν τινὰ φύσιν τῶ ἀπείρῳ τῶν λεγομένων στοιχείων, οἷον ὕδωρ ἢ ἀέρα ἢ τὸ μεταξὺ τούτων.

Viz Platón, *Phaedo* 106b1–2:

Οὐκοῦν καὶ ὧδε, ἔφη, ἀνάγκη περὶ τοῦ ἀθανάτου εἰπεῖν; εἰ μὲν τὸ ἀθάνατον καὶ ἀνώλεθρόν ἐστιν, ἀδύνατον ψυχῇ, ὅταν θάνατος ἐπ' αὐτὴν ἦ, ἀπόλλυσθαι·

A 16 /1 = Alexandros z Afrodisiady, *In Metaphysica* 60,8

προσέθηκε δὲ τῇ ἱστορίαι καὶ τὴν Ἀναξιμάνδρου δόξαν, ὃς ἀρχὴν ἔθετο τὴν μεταξὺ φύσιν ἀέρος τε καὶ πυρός, ἢ ἀέρος τε καὶ ὕδατος· λέγεται γὰρ ἀμφοτέρως.

(Podle edice DK jde prý o chybný Alexandrův výklad těchto míst Aristotela: *De caelo* III,5; 303b 12; *Metaphysica* I,7; 988a30. Proti tomu viz Aristotelés, *Physica* I,4; 187a12–20 = A 16 /2.)

Viz Aristotelés, *De caelo* III,5; 303b10:

Ἐνιοὶ γὰρ ἐν μόνον ὑποτίθενται, καὶ τοῦτο οἱ μὲν ὕδωρ, οἱ δ' ἀέρα, οἱ δὲ πῦρ, οἱ δ' ὕδατος μὲν λεπτότερον, ἀέρος δὲ πυκνότερον, ὃ περιέχειν φασὶ πάντας τοὺς οὐρανοὺς ἄπειρον ὄν.

A 16 /2 = Aristotelés, *Physica* I,4; 187a12–20

Ὡς δ' οἱ φυσικοὶ λέγουσι, δύο τρόποι εἰσίν. οἱ μὲν γὰρ ἐν ποιήσαντες τὸ σῶμα τὸ ὑποκείμενον ἢ τῶν τριῶν τι ἢ ἄλλο ὃ ἐστὶ πυρὸς μὲν πυκνότερον ἀέρος δὲ λεπτότερον, τᾶλλα γεννῶσι πυκνότητι καὶ μανότητι πολλὰ ποιῶντες (ταῦτα δ' ἐστὶν ἐναντία, καθόλου δ' ὑπεροχὴ καὶ ἔλλειψις, ὥσπερ τὸ μέγα φησὶ Πλάτων καὶ τὸ μικρόν, πλὴν ὅτι ὁ μὲν ταῦτα ποιεῖ ὕλην τὸ δὲ ἐν τὸ εἶδος, οἱ δὲ τὸ μὲν ἐν τὸ

Anaximandros, verze 19. 5. 2011

ὑποκείμενον ὕλην, τὰ δ' ἐναντία διαφορὰς καὶ εἶδη)· οἱ δὲ ἐκ τοῦ ἑνὸς ἐνούσας τὰς ἐναντιότητας ἐκκρίνεσθαι, ὥσπερ Ἄναξίμανδρος φησι. (A 9 /3)

A 16 /3 = Aristotelés, *Physica* III,5; 204b22

ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ἓν καὶ ἀπλοῦν εἶναι σῶμα ἄπειρον ἐνδέχεται, οὔτε ὡς λέγουσί τινες τὸ παρὰ τὰ στοιχεῖα, ἐξ οὗ ταῦτα γεννῶσιν, οὔθ' ἀπλῶς. εἰσὶν γὰρ τινες οἱ τοῦτο ποιούσι τὸ ἄπειρον, ἀλλ' οὐκ ἀέρα ἢ ὕδωρ, ὅπως μὴ τᾶλλα φθείρηται ὑπὸ τοῦ ἀπείρου αὐτῶν· ἔχουσι γὰρ πρὸς ἄλληλα ἐναντίωσιν, οἷον ὁ μὲν ἀήρ ψυχρός, τὸ δ' ὕδωρ ὑγρόν, τὸ δὲ πῦρ θερμόν· ὧν εἰ ἦν ἓν ἄπειρον, ἔφθαρτο ἂν ἤδη τᾶλλα· νῦν δ' ἕτερον εἶναί φασιν ἐξ οὗ ταῦτα.

Viz Aristotelés, *Metaphysica* XII,2; 1069b19 = Anaxagorás A 61 /1:

ἀλλὰ καὶ ἐξ ὄντος γίγνεται πάντα, δυνάμει μέντοι ὄντος, ἐκ μὴ ὄντος δὲ ἐνεργεία. καὶ τοῦτ' ἔστι τὸ Ἄναξαγόρου ἐν· βέλτιον γὰρ ἢ ὁμοῦ πάντα', καὶ Ἐμπεδοκλέους τὸ μίγμα καὶ Ἄναξιμάνδρου, καὶ ὡς Δημόκριτός φησιν.

A 17 /1 = Augustinus, *De civitate Dei* VIII,2

non enim ex una re sicut Thales ex umore, sed ex suis propriis principiis quasque res nasci putavit. quae rerum principia singularum esse credidit infinita, et innumerabiles mundos gignere et quaecumque in eis oriuntur eosque mundos modo dissolvi modo iterum gigni existimavit, quanta quisque aetate sua manere potuerit, nec ipse aliquid divinae menti in his rerum operibus tribuens.

A 17 /2 = Simplicios, *In De caelo* 615,13

Ἄναξίμανδρος δὲ Θαλοῦ πολίτης καὶ ἐταῖρος ... ἄπειρον δὲ πρῶτος ὑπέθετο, ἵνα ἔχη χρῆσθαι πρὸς τὰς γενέσεις ἀφθόνως· καὶ κόσμους δὲ ἀπείρους οὗτος καὶ ἕκαστον τῶν κόσμων ἐξ ἀπείρου τοῦ τοιούτου στοιχείου ὑπέθετο ὡς δοκεῖ.

A 17 /3 = Áetios I,7,12 Diels-Kranz

Ἄναξίμανδρος ἀπεφήνατο τοὺς ἀπείρους οὐρανοὺς θεοὺς.

A 17 /4 = Cicero, *De natura deorum* I,10,25

Anaximandri autem opinio est nativos esse deos longis intervallis orientis occidentisque, eosque innumerabilis esse mundos. sed nos deum nisi sempiternum intellegere qui possumus?

A 17 /5 = Áetios II,1,3 Mansfeld–Runia

Περὶ κόσμου.

Ἄναξίμανδρος, Ἄναξιμένης, Ἀρχέλαος, Ξενοφάνης, Διογένης, Λεύκιππος, Δημόκριτος, Ἐπίκουρος καὶ ὁ τούτου καθηγητῆς Μητροδωρος ἀπείρους κόσμους ἐν τῷ ἀπείρῳ κατὰ πᾶσαν περίστασιν.

A 17 /6 = Áetios II,1,4 Mansfeld–Runia

Περὶ κόσμου.

τῶν ἀπείρους ἀποφηναμένων τοὺς κόσμους Ἄναξίμανδρος τὸ ἴσον αὐτοὺς ἀπέχειν ἀλλήλων.

A 17 /7 = Áetios II,4,7 Mansfeld–Runia

Εἰ ἀφθαρτος ὁ κόσμος.

Ἄναξίμανδρος, Ἄναξιμένης, Ἀναξαγόρας, Ἀρχέλαος, Διογένης, Λεύκιππος φθαρτὸν τὸν κόσμον.

A 17 /8 = Simplicios, *In Physica* 1121,5

οἱ μὲν γὰρ ἀπείρους τῷ πλήθει τοὺς κόσμους ὑποθέμενοι, ὡς οἱ περὶ Ἄναξίμανδρον καὶ Λεύκιππον καὶ Δημόκριτον καὶ ὕστερον οἱ περὶ Ἐπίκουρον, γινομένους αὐτοὺς καὶ φθειρομένους ὑπέθεντο ἐπ' ἀπειρον, ἄλλων μὲν αἰὶ γινομένων ἄλλων δὲ φθειρομένων καὶ τὴν κίνησιν αἰδίων ἔλεγον· ἄνευ γὰρ κινήσεως οὐκ ἔστι γένεσις ἢ φθορά.

A 17a = Áetios II,11,3 Mansfeld–Runia

Περὶ οὐρανοῦ, τίς ἢ τούτου οὐσία.

Ἄναξίμανδρος ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ μίγματος.

A 18 /1 = Áetios II,13,7 Mansfeld–Runia

Τίς ἡ οὐσία τῶν ἄστρον, πλανητῶν καὶ ἀπλανῶν.

Ἄναξιμανδρος πιλήματα ἀέρος τροχοειδῆ, πυρὸς ἔμπλεα, κατὰ τι μέρος ἀπὸ στομίων ἐκπνέοντα φλόγας.

A 18 /2 = Áetios II,15,6 Mansfeld–Runia

Περὶ τάξεως ἄστέρων.

Ἄναξιμανδρος καὶ Μητρόδωρος ὁ Χίος καὶ Κράτης ἀνωτάτω μὲν πάντων τὸν ἥλιον τετάχθαι, μετ' αὐτὸν δὲ τὴν σελήνην, ὑπὸ δ' αὐτοῦς τὰ ἀπλανῆ τῶν ἄστρον καὶ τοὺς πλάνητας.

A 18 /3 = Áetios II,16,4 Mansfeld–Runia

Περὶ τῆς τῶν ἄστέρων φορᾶς καὶ κινήσεως.

Ἄναξιμανδρος ὑπὸ τῶν κύκλων καὶ τῶν σφαιρῶν, ἐφ' ὧν ἕκαστος βέβηκε, φέρεσθαι.

A 19 = Simplicios, *In De caelo* 471,1

ταῦτα οὖν, φησὶν (Aristotelés, *De caelo* 291a29-32), 'ἐκ τῶν περὶ ἀστρολογίαν θεωρείσθω'. καὶ γὰρ ἐκεῖ περὶ τῆς τάξεως τῶν πλανωμένων καὶ περὶ μεγεθῶν καὶ ἀποστημάτων ἀποδέδεικται Ἄναξιμάνδρου πρώτου τὸν περὶ μεγεθῶν καὶ ἀποστημάτων λόγον εὐρηκότος, ὡς Εὐδημος (fr. 95 Sp.) ἱστορεῖ τὴν τῆς θέσεως τάξιν εἰς τοὺς Πυθαγορείους πρώτους ἀναφέρων. τὰ δὲ μεγέθη καὶ τὰ ἀποστήματα ἡλίου καὶ σελήνης μέχρι νῦν ἔγνωσται ἀπὸ τῶν ἐκλείψεων τὴν ἀφορμὴν τῆς καταλήψεως λαβόντα, καὶ εἰκὸς ἦν ταῦτα καὶ τὸν Ἄναξιμάνδρον εὐρηκέναι, καὶ Ἐρμοῦ δὲ καὶ Ἄφροδίτης ἀπὸ τῆς πρὸς τούτους μεταπαραβολῆς.

A 20 = Plinius, *Naturalis historia* XVIII,213

occasum matutinum Vergiliarum Hesiodus ... tradidit fieri, cum aequinoctium autumni conficeretur, Thales XXV. die ab aequinoctio, Anaximander XXXI.

A 21 /1 = Achilleus Tatios, *Isagoge* 19,16

τινές δέ, ὧν ἔστι καὶ Ἄναξιμανδρος, φασὶ πέμπειν αὐτὸν [τὸν ἥλιον] τὸ φῶς σχῆμα ἔχοντα τροχοῦ. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ τροχῷ κοίλη ἔστιν ἢ πλήμνη, ἔχει δὲ ἀπ' αὐτῆς ἀνατεταμένας τὰς κνημίδας πρὸς τὴν ἕξωθεν τῆς ἀψίδος περιφορὰν, οὕτω καὶ αὐτὸν ἀπὸ κοίλου τὸ φῶς ἐκπέμποντα τὴν ἀνάτασιν τῶν ἀκτίνων ποιεῖσθαι καὶ ἕξωθεν αὐτὰς κύκλωι φωτίζειν. τινές δὲ ὡς ἀπὸ σάλπιγγος ἐκ κοίλου τόπου καὶ στενοῦ ἐκπέμπειν αὐτὸν τὸ φῶς ὥσπερ πρηστῆρας.

A 21 /2 = Áetios II,20,1 Mansfeld–Runia

Περὶ οὐσίας ἡλίου.

Ἄναξιμανδρος κύκλον εἶναι ὀκτωκαιεικοσαπλασίονα τῆς γῆς, ἄρματίου τροχῷ τὴν ἀψίδα παραπλήσιον ἔχοντα κοίλην, πλήρη πυρός, κατὰ τι μέρος ἐκφαίνουσιν διὰ στομίου τὸ πῦρ (B 4) ὥσπερ διὰ πρηστῆρος αὐλοῦ · καὶ τοῦτ' εἶναι τὸν ἥλιον.

A 21 /3 = Áetios II,21,1 Mansfeld–Runia

Περὶ μεγέθος ἡλίου.

Ἄναξιμανδρος τὸν μὲν ἥλιον ἴσον τῇ γῆι εἶναι, τὸν δὲ κύκλον, ἀφ' οὗ τὴν ἐκπνοὴν ἔχει καὶ ἐφ' οὗ φέρεται, ἑπτακαιεικοσαπλασίονα τῆς γῆς.

A 21 /4 = Áetios II,24,3 Mansfeld–Runia

Περὶ ἐκλείψεως ἡλίου.

Ἄναξιμανδρος τοῦ στομίου τῆς τοῦ πυρός διεκπνοῆς ἀποκλειομένου.

A 22 /1 = Áetios II,25,1 Mansfeld–Runia

Περὶ οὐσίας σελήνης.

Ἄναξιμανδρος κύκλον εἶναι ἑννεακαϊδεκαπλασίον τῆς γῆς, ὅμοιον ἄρματείω [τροχῷ] κοίλην ἔχοντι τὴν ἀψίδα καὶ πυρὸς πλήρη καθάπερ [τὸν] τοῦ ἡλίου, κείμενον λοξόν, ὡς κάκεϊνον, ἔχοντα μίαν ἐκπνοὴν οἷον πρηστῆρος αὐλόν. ἐκλείπειν δὲ κατὰ τὰς ἐπιστροφὰς τοῦ τροχοῦ.

A 22 /2 = Áetios II,28,1 Mansfeld–Runia

Περὶ φωτισμῶν σελήνης.

Ἄναξιμανδρος, Ξενοφάνης, Βήρωσος ἴδιον αὐτὴν ἔχειν φῶς.

A 22 /3 = Áetios II,29,1 Mansfeld–Runia

Περὶ ἐκλείψεως σελήνης.

Ἄναξιμανδρος τοῦ στομίου τοῦ περὶ τὸν τροχὸν ἐπιφραττομένου.

A 23 /1 = Áetios III,3,1 Diels-Kranz

περὶ βροντῶν ἀστραπῶν κεραυνῶν πρηστήρων τε καὶ τυφῶνων.

Ἄναξιμανδρος ἐκ τοῦ πνεύματος ταυτὶ πάντα συμβαίνειν· ὅταν γὰρ περιληφθὲν νέφει παχεῖ βιασάμενον ἐκπέσῃ τῇ λεπτομερείᾳ καὶ κουφότητι, τόθ' ἡ μὲν ῥῆξις τὸν ψόφον, ἡ δὲ διαστολὴ παρὰ τὴν μελανίαν τοῦ νέφους τὸν διαυγασμὸν ἀποτελεῖ.

A 23 /2 = Seneca, *Naturales quaestiones* II,18

Anaximandrus omnia ad spiritum retulit. tonitrua, inquit, sunt nubis ictae sonus. quare inaequalia sunt? quia et ipse spiritus inaequalis est. quare et sereno tonat? quia tunc quoque per crassum et scissum aera spiritus prosilit. at quare aliquando non fulgurat et tonat? quia spiritus infirmior non valuit in flammam, in sonum valuit. quid est ergo ipsa fulguratio? aeris diducentis se corruentisque iactatio languidum ignem nec exiturum aperiens. quid est fulmen? acrioris densiorisque spiritus cursus.

A 24 = Áetios III,7,1 Diels-Kranz

Ἄναξιμανδρος ἄνεμον εἶναι ῥύσιν ἀέρος τῶν λεπτοτάτων ἐν αὐτῷ καὶ ὑγροτάτων ὑπὸ τοῦ ἡλίου κινουμένων ἢ τηκομένων.

A 25 = Áetios III,10,2 Diels-Kranz

Ἄναξιμανδρος (B 5) λίθωι κίονι τὴν γῆν προσφερῆ· τῶν ἐπιπέδων † [ᾧ μὲν ἐπιβεβήκαμεν, ὃ δὲ ἀντίθετον ὑπάρχει].

A 26 /1 = Aristotelés, *De caelo* II,13; 295b10

εἰσὶ δὲ τινες οἱ διὰ τὴν ὁμοιότητά φασιν αὐτὴν [γῆν] μένειν, ὥσπερ τῶν ἀρχαίων Ἄναξιμανδρος. μᾶλλον μὲν γὰρ οὐθὲν ἄνω ἢ κάτω ἢ εἰς τὰ πλάγια φέρεσθαι προσήκει τὸ ἐπὶ τοῦ μέσου ἰδρυμένον καὶ ὁμοίως πρὸς τὰ ἔσχατα ἔχον· ἅμα δ' ἀδύνατον εἰς τὰναντία ποιεῖσθαι τὴν κίνησιν, ὥστ' ἐξ ἀνάγκης μένειν.

A 26 /2 = Theón ze Smyrny, *De utilitate mathematicae* 198,18

Ἄναξιμανδρος δὲ ὅτι ἡ γῆ μετέωρος· καὶ κινεῖται περὶ τὸ τοῦ κόσμου μέσον.

A 27 /1 = Aristotelés, *Meteorologica* II,1; 353b6

εἶναι γὰρ τὸ πρῶτον ὑγρὸν ἅπαντα τὸν περὶ τὴν γῆν τόπον, ὑπὸ δὲ τοῦ ἡλίου ξηραίνόμενον τὸ μὲν διατμίσαν πνεύματα καὶ τροπὰς ἡλίου καὶ σελήνης φασι ποιεῖν, τὸ δὲ λειφθὲν θάλατταν εἶναι· διὸ καὶ ἐλάττω γίνεσθαι ξηρανομένην οἴονται καὶ τέλος ἔσεσθαι ποτε πᾶσαν ξηράν.

A 27 /2 = Alexandros Afrodisiady, *In Meteorologica* 67,3–11

οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ὑπόλειμμα λέγουσιν εἶναι τὴν θάλασσαν τῆς πρώτης ὑγρότητος· ὑγροῦ γὰρ ὄντος τοῦ περὶ τὴν γῆν τόπου κᾶπειτα τὸ μὲν τι τῆς ὑγρότητος ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐξατμίζεσθαι καὶ γίνεσθαι πνεύματά τε ἐξ αὐτοῦ καὶ τροπὰς ἡλίου τε καὶ σελήνης ὡς διὰ τὰς ἀτμίδας ταύτας καὶ τὰς ἀναθυμιάσεις κάκεινων τὰς τροπὰς ποιουμένων, ἔνθα ἡ ταύτης αὐτοῖς χορηγία γίνεται, περὶ ταῦτα τρεπομένων· τὸ δὲ τι αὐτῆς ὑπολειφθὲν ἐν τοῖς κοίλοις τῆς γῆς τόποις θάλασσαν εἶναι· διὸ καὶ ἐλάττω γίνεσθαι ξηρανομένην ἐκάστοτε ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τέλος ἔσεσθαι ποτε ξηράν· ταύτης τῆς δόξης ἐγένετο, ὡς ἱστορεῖ Θεόφραστος, Ἄναξιμανδρός τε καὶ Διογένης.

A 27 /3 = Áetios III,16,1 Diels-Kranz

Ἄναξιμανδρος τὴν θάλασσαν φησιν εἶναι τῆς πρώτης ὑγρασίας λείψανον, ἧς τὸ μὲν πλεῖον μέρος ἀνεξήρανε τὸ πῦρ, τὸ δὲ ὑπολειφθὲν διὰ τὴν ἔκκαυσιν μετέβαλεν.

A 28 = Ammianus Marcellinus, *Historiae* XVII,7,12

Anaximander ait arescentem nimia aestuum siccitate aut post madores imbrium terram rimas pandere grandiores, quas penetrat supernus aer violentus et nimius, ac per eas vehementi spiritu quassatam cieri propriis sedibus. qua de causa tremores huius modi vaporatis temporibus aut nimia aquarum caelestium superfusione contingunt. ideoque Neptunum, umentis substantiae potestatem, Ennosigaeon et Sisicthona poetae veteres et theologi nuncuparunt.

A 29 = Áetios IV,3,2 Diels-Kranz

Ἄναξιμένης δὲ καὶ Ἄναξιμανδρος καὶ Ἄναξαγόρας καὶ Ἀρχέλαος ἀερώδη τῆς ψυχῆς τὴν φύσιν εἰρήκασιν.

A 30 /1 = Áetios V,19,4 Diels-Kranz

Ἄναξιμανδρος ἐν ὑγρῶι γεννηθῆναι τὰ πρῶτα ζῶια φλοιοῖς περιεχόμενα ἀκανθώδεσι, προβαίνουσης δὲ τῆς ἡλικίας ἀποβαίνειν ἐπὶ τὸ ξηρότερον καὶ περιρρηγνυμένου τοῦ φλοιοῦ ἐπ' ὀλίγον χρόνον μεταβιῶναι.

Viz Hippolytos, Refut. I,6,6 = A 11,6; viz také záněr A 10.

Viz Gordon Lindsay Cambell, *Strange creatures*, London 2006.

A 30 /2 = Censorinus, De die nat. 4,7

Anaximander Milesius videri sibi ex aqua terraque calefactis exortos esse sive pisces seu piscibus simillima animalia in his homines concrevisse fetusque ad pubertatem intus retentos tunc demum ruptis illis viros mulieresque qui iam se alere possent processisse.

A 30 /3 = Plútarchos, *Quaestiones convivales* VIII,8,4; 730e

οἱ δ' ἀφ' Ἑλληγος τοῦ παλαιοῦ καὶ πατρογενεῖωι Ποσειδῶνι θύουσιν, ἐκ τῆς ὑγρᾶς τὸν ἄνθρωπον οὐσίας φῦναι δόξαντες ὡς καὶ Σύροιοι διὸ καὶ σέβονται τὸν ἰχθῦν ὡς

ὁμογενῆ καὶ σύντροφον ἐπιεικέστερον Ἐναξιμάνδρου φιλοσοφοῦντες· οὐ γὰρ ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐκεῖνος ἰχθύς καὶ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐν ἰχθύσιν ἐγγενέσθαι τὸ πρῶτον ἄνθρωπος ἀποφαίνεται καὶ τραφέντας, ὥσπερ οἱ γαλεοί, καὶ γενομένους ἱκανοὺς ἑαυτοῖς βοηθεῖν ἐκβῆναι τηνικαῦτα καὶ γῆς λαβέσθαι. καθάπερ οὖν τὸ πῦρ τὴν ὕλην, ἐξ ἧς ἀνήφθη, μητέρα καὶ πατέρα οὔσαν ἦσθιεν, ὡς ὁ τὸν Κήυκος γάμον εἰς τὰ Ἡσιόδου (fr. 158 Rz. 2) παρεμβάλων εἴρηκεν, οὕτως ὁ Ἐναξιμάνδρος τῶν ἄνθρώπων πατέρα καὶ μητέρα κοινὸν ἀποφήνας τὸν ἰχθῦν διέβαλε πρὸς τὴν βρῶσιν.

Cfr. Plútarchos, *De sollertia animalium* 33; 982a (et al.).

C 1 = *Scholia Dionysii Thracis* 183,1

τῶν στοιχείων εὐρετὴν ἄλλοι τε καὶ Ἐφορος ἐν δευτέρῳ (F GrHist. 70 F 105; II,68) Κάδμον φασίν, οἱ δὲ οὐχ εὐρετὴν, τῆς δὲ φοινίκων εὐρέσεως πρὸς ἡμᾶς διάκτορον γεγενῆσθαι ... Πυθόδωρος δὲ ... Δαναὸν μετακομίσαι αὐτὰ φασίν· ἐπιμαρτυροῦσι τούτοις καὶ οἱ Μιλησιακοὶ συγγραφεῖς Ἐναξιμάνδρος καὶ Διονύσιος καὶ Ἐκαταῖος (F GrHist. 1 F 20; I,12), οὗς καὶ Ἀπολλόδωρος ἐν Νεῶν καταλόγῳ (F GrHist. 244 F 165; II,1092) παρατίθεται.